

รูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร

ธนพนธ์ ธิสงค์¹ ชมพูนุท โมราราชาดิ² มาลี ไชยเสนา²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์ปรัชญาศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนากฎมภาคมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนากฎมภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

e-mail: AJPat_09@hotmail.com, โทร. 089-861-6899

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญระดับบุคคล และองค์การชุมชนได้แก่ ประธานกลุ่ม 5 คน รองประธานกลุ่ม 5 คนและคณะกรรมการ กลุ่มละ 2 คน รวมเป็น 10 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 20คนโดยการจัดสนทนากลุ่มทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ บ้านหนองกอง หมู่ 2 ตำบลโศด อำเภอโศกรัษฎารวม จังหวัดศรีสะเกษจำนวน 20 คนแล้วการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบและประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบการสังเกตและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการความรู้เรื่องการผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) ด้านหลักการ เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาสู่ความเข้มแข็งจากการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ 2) ด้านวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ 3) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ได้แก่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์, การสร้างความรู้ร่วมกัน, การนำเสนอความรู้ และการประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติ 4) ด้านเงื่อนไขของความสำเร็จได้แก่ ภาวะผู้นำวัฒนธรรมองค์กรและ เทคโนโลยีและ 5) ด้านการประเมินรูปแบบ เป็นการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบ ผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการความรู้; ข้าวอินทรีย์; ความปลอดภัยทางอาหาร

The Model Knowledge Management to Produce Organic Rice for Food Safety

Thanaphon Thisong^{1*} Chompunoot Morachat² Mali Chaisena²

¹Ph.D. candidate in Regional Development Strategies,
Ubon Ratchathani Rajabhat University

²Department of Regional Development Strategies,
Ubon Ratchathani Rajabhat University

*e-mail: AJPat_09@hotmail.com

ABSTRACT

The objective of this research is to study the model knowledge management to produce organic rice for food safety. To gain the important information from individuals and community organizations, there were 20 people chosen purposive samplings. The samples included 5 heads of the group, 5 deputy heads of the group, and 2 committees from each group. The focus group participants were 20 farmers who grow organic rice in Baan Nhong Kong Moo 2, Phosrisuwan Sub-district, Sisaket Province. The strategy evaluation was examined for their appropriateness and possibility by 18 experts. The data was collected by using semi-structured interview, observation, assessment form concerning the appropriation and feasibility model. Statistics were used for the data analysis including mean, standard deviation, and content analysis. The findings of this study indicated that the model knowledge management to produce organic rice for food safety consists of 5 components: 1) Principle – to promote and strengthen in knowledge management model for organic rice production 2) Objective – to develop and enhance ability of famers in knowledge management model for organic rice production 3) Knowledge management process – to exchange experiences, build knowledge, pass on knowledge, applied knowledge, and hand-on 4) Condition for key success–to enhance leadership for organizational culture and technology 5) Strategy evaluation of the model– to evaluate appropriateness and possibility of the model. The results of the study were high appropriateness and possibility. Additionally, satisfaction with the model was high.

Keywords: Knowledge management; Organic rice; Food safety

บทนำ

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลด้านพัฒนาประเทศจากประเทศตะวันตกมานานมากกว่าหนึ่งศตวรรษ เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่แผนที่ 1 – 7 ซึ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปตามแนวทางแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก และเน้นการสร้างความสำเร็จทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร โดยให้ความสนใจต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เน้นเป็นตัวเลขเป็นหลักอัตราการส่งออกซึ่งในการพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่สามารถทำให้ประเทศบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อพัฒนาให้ประเทศเจริญยิ่งขึ้นได้ ซึ่งจะเห็นได้จากความไม่เท่าเทียมในสังคม ระหว่างการพัฒนาของสังคมเมือง สังคมชนเมือง และสังคมชนบท ผลทำให้ประเทศเกิดปัญหาในการพัฒนาในหลายด้าน เช่น แรงงาน สาธารณสุข และเกษตรกรรม เป็นต้น

ต่อมาเมื่อมีการทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 ได้มีการนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศและสร้างความสมดุลแห่งการพัฒนา” ในแต่ละมิติ

โดยได้มีการสร้างและกำหนดวิสัยทัศน์ของ ประเทศไทย ในระยะ 5 ปีข้างหน้า คือ “สร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 6 ประการ คือ 1. ความเป็นธรรมในสังคม 2. การเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม 3. ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน 4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 5. การพัฒนาค้นคว้าวิจัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน 6. ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ส่งเสริมการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

ในการพัฒนาประเทศไทยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์มาจาก ความต้องการพัฒนาอาชีพจากชุมชนมาสู่สังคม โดยผู้มีความรู้ หรือผู้เชี่ยวชาญ (Expert) หรือนักวิชาการ ซึ่งต้องหันมาให้ความสำคัญต่อชุมชน โดยเฉพาะกับความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ของทุก ๆ ชุมชน แล้วนำมาพัฒนา โดยคำนึงถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Target Consumer) ว่าผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ของชุมชน เหมาะสมที่จะโปรโมท (Promote) ให้กลุ่มลูกค้าประเภทใดชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ

สภาพการปลูกข้าวของประเทศไทยมีการเพาะปลูกข้าว ในปี 2556/2557 ทั้งสิ้น 79 ล้านไร่ โดยมีการปลูกข้าวนาปี 64.40 ล้านไร่ และข้าวนาปรัง 14.60 ล้านไร่ โดย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ในการปลูกมากถึง ร้อยละ 51.20 คิดจากพื้นที่การปลูกข้าวทั้งหมด (ชาวนพิทยา, 2557) โดยในปัจจุบันปัญหาในการปลูกข้าวมีหลากหลายไม่ว่าจะเป็นทางด้านการผลิต ประสิทธิภาพการผลิตต่อคุณภาพ ปัญหาข้าวคุณภาพต่ำที่มาจากพันธุ์ข้าวที่ไม่เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่นหรือไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงในพื้นที่การปลูกข้าว ปัญหาการตลาดซึ่งการทำงานในปัจจุบันนี้มีการใช้สารเคมี และปุ๋ยอินทรีย์ ในปริมาณสูงมาก กอปรกับผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพมากขึ้น ข้าวอินทรีย์จึงเป็นทางเลือกของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่จะนำผลผลิตมาตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั้งนี้ การทำนาข้าวอินทรีย์มีราคาของผลผลิตที่มีราคาสูงกว่าการทำนาข้าวทั่วไป ทั้งนี้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์จึงต้องมีความเข้าใจถึงสภาพปัญหาของการปลูกข้าวในปัจจุบัน รวมถึงแนวทางการพัฒนาได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีการศึกษาสภาพการปลูกข้าวของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร ในจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหารและเพื่อให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนา ในรูปแบบต่าง ๆ ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจาก แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหารเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารและเงื่อนไขของความสำเร็จตามกรอบแนวคิดในการทำวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยประมวลจากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ และแนวความคิดในเรื่องการจัดการความรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารดังนี้

การกำหนดฐานความรู้หมายถึงการระบุงบค้ำความรู้ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ โดยมีการกำหนดว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ต้องการความรู้อะไรบ้างมีรูปแบบอย่างไร และอยู่กับใครเพื่อทำให้กำหนดขอบเขตของการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การแสวงหาความรู้หมายถึงความพร้อมของการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่มและการรับ
รับทราบองค์ความรู้ที่มาจากแหล่งอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอก พร้อมทั้งสร้างความรู้
ที่สร้างขึ้นใหม่ (Generative) ในรูปแบบที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและในองค์กร

การสร้างความรู้ หมายถึง การพัฒนาความรู้ของบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร โดยได้นำ
ความรู้จากการศึกษาค้นคว้า ทักษะ ประสบการณ์ทั้งที่ได้จากประสบการณ์และประสบการณ์
ทางอ้อม จนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่จะกำหนดได้อย่างลึกซึ้ง แล้วนำมาสร้างเป็นองค์ความรู้
ใหม่และมีคุณภาพ

การจัดเก็บความรู้หมายถึงการนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษามาจัดเก็บให้เป็นระบบ
ทั้งในรูปแบบของฐานความรู้ที่เป็นฐานความรู้เดิม และฐานความรู้ให้ ภายใต้การจัดเก็บ
ที่เป็นระบบเช่น การจัดเก็บ แบบเอกสาร ไฟล์บันทึกข้อมูล วิดีโอหรือ การที่มีการจัดเก็บ
เป็นฐานข้อมูลในระบบโซเซียลมีเดีย ที่ปัจจุบันให้ความนิยมในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก
(Google diver)

การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ หมายถึงการทำให้ข้อมูลและความรู้เดินทาง
จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยจะเดินทางไปอยู่ในรูปแบบของข้อมูลที่เป็นทางการ
และไม่เป็นทางการเช่นการเขียนการเล่าเรียน การสอน การฝึกอบรมการฝึกประสบการณ์
การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลต่อบุคคล กลุ่มต่อกันและสามารถนำความรู้
ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้

การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ หมายถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้และพัฒนาต่อยอด
เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและมีคุณภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จคือปัจจัย 3 ประการคือภาวะผู้นำ
วัฒนธรรมองค์การและเทคโนโลยี

ภาวะผู้นำหมายถึงอิทธิพลของบุคคลที่มีต่อบุคคลในกลุ่ม เพื่อทำให้กลุ่มหรือองค์กร
ก้าวเดินไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง แนวทางที่ได้ยึดถือปฏิบัติกันภายในองค์กร ซึ่งวัฒนธรรม
องค์กรจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร หรือหมายถึงโครงร่าง
เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive framework)

เทคโนโลยีหมายถึงการนำเอาวิทยาการทางวิทยาศาสตร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ นำมาใช้งาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีที่สุดได้แก่การติดต่อสื่อสาร โทรคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ระหว่างกลุ่มเกษตรกรด้วยกันเองและกลุ่มเกษตรกร ที่เกี่ยวข้องรวมถึงการจัดเก็บข้อมูล เผยแพร่ข้อมูลรวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้

รูปแบบหมายถึงการที่เราสร้างแบบจำลองรวมถึงโครงสร้างจริงที่สร้างขึ้นเพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ

รูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารหมายถึง โครงสร้างหรือระเบียบแบบแผนที่เป็นตัวแทนของการจัดการความรู้ที่สร้างขึ้นอย่างรอบคอบ ตามหลักการและแนวคิดทฤษฎีภายใต้การอธิบายองค์ประกอบความสัมพันธ์ต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบขององค์ประกอบหลักสำคัญ5ประการได้แก่ 1. ด้านหลักการ 2. ด้านวัตถุประสงค์ 3. ด้านการจัดการความรู้ 4. ด้านเงื่อนไขของความสำเร็จและ 5. ด้านประเมินผลรูปแบบ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยประมวลหลักการแนวคิด ทฤษฎี และวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการ ความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร

การสนทนากลุ่ม เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมและการ จัดกระทำข้อมูล (Interpretations) ของการวิจัย โดยมีผู้ให้ข้อมูลดังนี้ ตัวแทนคณะกรรมการ กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม 5 คน รองประธานกลุ่ม 5 คน และคณะกรรมการกลุ่มละ 2 คน รวมเป็น 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน

ทดลองใช้โดยทดลองใช้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร บ้านหนองกอง หมู่ 2 ต.โดด อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ จ.ศรีสะเกษ จำนวน 20 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารแบ่ง การวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์รูปแบบการสังเคราะห์รูปแบบเป็นการวิจัย ค้นคว้า วิเคราะห์

สังเคราะห์ข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการความรู้ การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารโดยข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิจัยในส่วนนี้ ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วน ได้แก่ข้อมูลปฐมภูมิ ได้รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการเข้าร่วมเวทีสัมมนาวิชาการ เวทีเสวนาของเกษตรกร และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทุติยภูมิ โดยได้รวบรวมข้อมูลจากศูนย์เรียนรู้ของรัฐและศูนย์เรียนรู้องค์กรชุมชน ราษฎรชาวบ้าน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารพัฒนาขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้ข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษารูปแบบเบื้องต้นผู้วิจัยได้ดำเนินการร่างรูปแบบเบื้องต้นจากผลการวิเคราะห์ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร นำร่างรูปแบบเบื้องต้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบร่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการความรู้ ด้านการผลิตข้าวอินทรีย์จำนวน 20 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร สรุปผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการวิเคราะห์ข้อมูล ปรับปรุงร่างรูปแบบจากการสนทนากลุ่ม สรุปได้ดังนี้รูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านหลักการ 2) ด้านวัตถุประสงค์ 3) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ 4) ด้านเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ และ 5) ด้านประเมินผลรูปแบบ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องแล้วนำรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารไปทดลองใช้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ บ้านหนองกอง ต.โดด อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ จ.ศรีสะเกษ จำนวน 20 คน เพื่อทำการประเมินคะแนนก่อนและคะแนนหลังการทดลองและประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 18 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้รูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร

2.เกษตรกรสามารถพัฒนาความรู้ตามรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วย ด้านหลักการคือ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาสู่ความเข้มแข็งจากการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ ด้านวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของเกษตรกร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสร้างความรู้ร่วมกัน การนำเสนอความรู้ การประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติ ด้านเงื่อนไขของความสำเร็จ ได้แก่ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กรเทคโนโลยีและ ด้านประเมินรูปแบบซึ่งเป็นการประเมินผลความเหมาะสมและความเป็นไปได้

2. ผลการประเมินคะแนนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง เท่ากับ 10.50 คะแนนและคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 17.10 คะแนน จากการทดสอบทางสถิติโดยทดสอบค่าที พบว่า คะแนนหลังการทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร พบว่าโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) ด้านวิทยากรอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$)และด้านเนื้อหาสาระกิจกรรมเหมาะสมเพียงใดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักการของรูปแบบ ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ด้านการประเมินผลรูปแบบและด้านการจัดการความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ด้านเงื่อนไขของความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) ความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า ในภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X} = 4.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบและด้านการประเมินผลรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ด้านเงื่อนไขของความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) ด้านหลักการของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) และ ด้านการจัดการความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารมีประเด็นที่ต้องนำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 รูปแบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การจัดการความรู้เงื่อนไขของความสำเร็จ และการประเมินรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับการประยุกต์รูปแบบการจัดการความรู้เชิงองค์ประกอบของอาร์เทอร์ เอนเดอร์สัน แอนด์ เอเดส อเมริกััน โพรดักตีวิตี้ แอนด์ควอลิตีเซ็นเตอร์ (Arthur Anderson and The American Productivity and Quality Center, 1996 : 65) ดังนี้

1) ด้านหลักการของรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร

คือ มีความรู้ที่ฝังลึกและชัดเจน ถ่ายทอดได้และมีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งสอดคล้องกับ (รุ่งฤดี รัตนวิไล, 2556 : 80-121) พบว่า กลุ่มเกษตรกรเกิดการร่วมตัวกันวางแผนการผลิต แล้วมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข มีการนำผลผลิตจำหน่ายร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ (Nicolayson, 2012 : 55-170) พบว่าการรวมกลุ่มในการใช้ทรัพยากรร่วมกันทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง และมีการร่วมกันจัดการด้านขนส่ง ด้านการตลาด และการจำหน่ายผลผลิตด้วยตนเองได้

2) ด้านวัตถุประสงค์ ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีการรวบรวมองค์ความรู้ และสามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้

ถ่ายทอดความรู้ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิรักษ์ ศรีสุเลศ (สุทธิรักษ์ ศรีสุเลศ, 2551 : 116-123) พบว่า การพัฒนาศักยภาพของการพึ่งตนเองให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผล และยั่งยืนได้นั้นต้องมีการรวมกลุ่มกิจกรรม มีการสร้างความรู้และดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติได้แท้จริง

3) ด้านกระบวนการของรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ 5 ขั้นตอน

1) การกำหนดฐานแห่งความรู้ 2) การแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ 3) การจัดการความรู้เป็นหมวดหมู่ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การถ่ายทอดความรู้และนำไปใช้ซึ่งสอดคล้องกับ บุญดี บุญญาภิจและคณะ (บุญดี บุญญาภิจและคณะ, 2549 : 54-59) กระบวนการจัดการรู้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การค้นหาความรู้ 2. การสร้างและแสวงหาความรู้ 3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5. การเข้าถึงความรู้ 6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 7. การเรียนรู้

4) องค์ประกอบด้านเงื่อนไขของความสำเร็จปัจจัยและสภาพการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ประกอบไปด้วย ภาวะผู้นำ วัฒนธรรม เทคโนโลยี จากการสังเคราะห์ที่ได้ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดีเจริญเศรษฐม (สุภาวดี เจริญเศรษฐม, 2553: 269-275) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้คือนโยบายองค์กรวัฒนธรรมองค์กรเทคโนโลยี พบว่า ด้านภาวะผู้นำ พบว่า มีผลต่อการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร พบว่าผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนสมาชิกโดยมีปัจจัย 9 ประการคือ 1) มีความเสียสละ 2) มีคุณธรรม จริยธรรม 3) มีความรู้ 4) สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ 5) กล้าคิด/ความกล้าตัดสินใจ 6) เป็นที่เคารพของสมาชิก 7) เป็นผู้นำ 8) มีความพร้อม/สะดวกในการเดินทาง 9) รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีความเป็นประชาธิปไตยสูงซึ่งสอดคล้องกับสุภาพรรณพานุ และคณะ (สุภา พรรณพานุ และคณะ, 2554)กล่าวว่า ภาวะผู้นำผู้นำเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการริเริ่มการเสนอแนวทางเลือกและดำเนินการ

ด้านวัฒนธรรมองค์กร พบว่า กลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์มีการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับภายในกลุ่มที่ชัดเจน มีวาระการดำรงตำแหน่ง เช่น อ.เดชอุดม อ.พิบูลมังสาหาร (อ.ตระการพิซผล ยังไม่มีกฎระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ใช้ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน) มีการประชุมเป็นประจำทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การประชุมมี 2 ลักษณะ คือ การประชุมแบบเป็นทางการ และการประชุมแบบไม่เป็นทางการ สมาชิกภายในกลุ่มมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ยอมรับการตัดสินใจของกลุ่ม สอดคล้องกันกับผลการศึกษาของพรธิดาวิเชียรปัญญา (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) ในเรื่องการจัดการความรู้ในด้านการมีอุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียงโอกาสในการเข้าร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะช่วยให้การจัดการองค์ความรู้ประสบผลสำเร็จ

และใช้พัฒนาการจัดการฟาร์มข้าวอินทรีย์สอดคล้องกับ สุนทรศรีหนองบัว (สุนทร ศรีหนองบัว, 2550: 71-75) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านสาวะถีประกอบด้วย ปัจจัยภายในคือสำนักวัฒนธรรมของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ด้านเทคโนโลยีพบว่า กลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการกลุ่ม เช่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ด้านการแปรรูป บรรจุภัณฑ์, เทคโนโลยีการบรรจุ, รูปแบบการบรรจุ, การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ด้านการสร้าง เครือข่ายในการประชาสัมพันธ์ โดยการใช้ เว็บไซต์ (Web page) หมายถึง เพิ่มข้อมูลที่มี เนื้อหาที่เราจะให้เห็นบนจอภาพ โดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต (internet), กลุ่ม ไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Face book) และอินเทอร์เน็ต (Internet) สอดคล้องกับ เพชรบุญ พักเกตุ (เพชรบุญ พักเกตุ, 2559 : 288-289) พบว่าองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นคือมีการจำหน่ายตรงให้กับลูกค้า ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์เฟสบุ๊ก และจัดส่งทางไปรษณีย์

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า มีโครงสร้างการบริหารกลุ่มที่ชัดเจน เช่น ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหนือคุณิ คณະกรรมการ และสมาชิก เป็นต้น สอดคล้องกับ ชลگانดาร นาคทิม (ชลگانดาร นาคทิม, 2551 : 107-113) และรุ่งฤดี รัตนวิไล (รุ่งฤดี รัตนวิไล, 2556 : 80-121) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรที่ทำนาข้าวอินทรีย์ ที่มีการทำโครงสร้างของกลุ่มมีความยืดหยุ่นและมีระบบบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยสมาชิกภายในกลุ่มรู้จักหน้าที่และบทบาทของตนเองภายในกลุ่ม มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี/ วาระ การเลือกคณะกรรมการได้มาด้วยความสมัครใจ โดยใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชน , บ้านประธาน กลุ่ม เป็นสถานที่ทำการกลุ่มซึ่งมีความสะดวกด้านอาคารสถานที่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ไฟฟ้าและ น้ำดื่ม น้ำใช้ มีระบบการประสานงานภายในกลุ่ม เช่น มีการกำหนดวาระการประชุม ก็ครั้ง/เดือน การปันผล เป็นต้น ทั้งนี้ยังเป็นจุดเชื่อมต่อและประสานงานกับองค์กรภายนอกที่มาให้การส่งเสริม และสนับสนุนโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมการพัฒนาชุมชน, ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.), สถาบันการศึกษา, องค์กรบริหารส่วนตำบล, อุตสาหกรรมจังหวัด, พาณิชยจังหวัด, โรงพยาบาล (นักโภชนาการ) เป็นต้น 2) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สมาคมเกษตรกรก้าวหน้า, บริษัท BRIA, ห้างหุ้นส่วนจำกัด ข้าวหอม, บริษัท โทเทิลแอนด์เซ็คคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (ดีแทค) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับปาริชาติ วลัยเสถียร (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2549) ได้ทำการศึกษาปรากฏว่าการเรียนรู้ของชุมชน เป็นการเรียนรู้เพื่อแก้ทุกข์และเพิ่มอำนาจในการจัดการตนเองการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประสานการเรียนรู้ทั้งมิติด้านนอกและมิติด้านในอันเป็นการ

พัฒนาด้านจิตวิญญาณทั้งนี้เงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ได้แก่บริบทภายในชุมชน ทั้งด้านธรรมชาติการตั้งถิ่นฐานด้านสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ด้านประสบการณ์แนวคิด และฐานคิดของคนในชุมชน

5) องค์ประกอบด้านประเมินผลรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ ด้านประเมินผลรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร ด้านองค์ประกอบ มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านแนวทางการนำรูปแบบไปใช้มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สมาน อัครภูมิ (สมาน อัครภูมิ, 2549 : 13-15) ได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการพัฒนารูปแบบว่า ผู้วิจัยต้องออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่ เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ โดยนำเสนอเพื่อพิจารณาของผู้เกี่ยวข้อง เช่น การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาและประเมินในรูปแบบของแบบสอบถาม ซึ่งสอดคล้องกับ ฉลาด จันทร์สมบัติ (ฉลาด จันทร์สมบัติ, 2550 : 98) ได้ให้ความหมายรูปแบบ คือโครงสร้าง โปรแกรมแบบจำลองหรือตัวแทนที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะ พิจารณาว่า มีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้แทนแนวความคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) รูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร มีความสำคัญในด้านความรู้ความเข้าใจ และเนื้อหาสาระกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารไปกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร

2) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ควรนำเอารูปแบบการกิจกรรมไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมพัฒนาตัวเกษตรกรเอง รวมถึงการนำไปบูรณาการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวด้วยกันเอง

3) เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์สามารถปฏิบัติในบริบทที่เป็นจริงได้ ก่อนนำไปใช้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องศึกษารูปแบบ

การจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร อย่างละเอียดและทำความเข้าใจทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำรูปแบบการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร ไปใช้ควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ การประสานทำความเข้าใจกับสมาชิกในกลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ให้เข้าใจตรงกันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อเนื่อง และร่วมมือกันในการจัดการความรู้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหารระหว่างกลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในลักษณะเดียวกัน มีการติดต่อประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่นการตลาด งบประมาณ การรับรองมาตรฐานของผลผลิตในการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรให้ความสำคัญกับความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำ โครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 1) ควรนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปทดลองใช้ในภาคการเกษตรอื่น
- 2) ควรมีการศึกษารายละเอียดประเมิณผลในระยะยาวเป็นระยะเวลาต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบความคงทนด้านการจัดการความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร
- 3) ควรมีการนำรูปแบบไปใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรอื่นที่ทำการปลูกข้าวอินทรีย์

เอกสารอ้างอิง

- ฉลาด จันทรสุมบัติ.(2550).*การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชลกานดาร์ นาคทิม. (2551).*บทบาทของผู้นำในการจัดการความรู้ของเกษตรกรที่ทำนาอินทรีย์: กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรธรรมชาติตำบลทมอ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดลพบุรี*. (วิทยานิพนธ์ พัฒนารวมมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ชาญพิทยา ฉิมพาลี. (2556).*สถิติและแนวโน้มพื้นที่ปลูกข้าวของประเทศไทย*. สืบค้น 2 ธันวาคม 2557, จาก [http://www.thairice.org/doc_dl/seminar-29Oct13/3-powerpoint\(K.Chanpitaya\).pdf](http://www.thairice.org/doc_dl/seminar-29Oct13/3-powerpoint(K.Chanpitaya).pdf).
- บุญดี บุญญากิจ, นงลักษณ์ ประสพสุขโชคชัย, ดิสพงศ์ พรชนกนาค และปรียารรณ กรรณล้วน. (2549). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ จีรวัฒน์เอ็กซ์เพรส.

ปาริชาติวลัยเสถียร.(2549).กระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ของชุมชน.กรุงเทพฯ:โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

เพชรบุญ พักเกตุ.(2559).รูปแบบการสร้างความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).

พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547).การจัดการความรู้:พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

รุ่งฤดี รัตน์วิไล.(2556).การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จด้านการผลิตและการตลาดในการผลิต พืชเกษตรอินทรีย์ระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดฉะเชิงเทรา.(วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

สมาน อัครภูมิ. (2549).การบริหารการศึกษามัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2555).ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้น8 มีนาคม 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>

สุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ. (2551).การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท ตำบลอ่อนนาลับอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี.(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี).

สุภาวดี เจริญเศรษฐมท.(2553).การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรอาชีพท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

สุภาพรรณ พานู.(2554).การดำเนินการที่ประสบผลสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดสุรินทร์.สุรินทร์: สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์คณะวิชาเทคโนโลยีการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.

สุนทร ศรีหนองบัว.(2550).*การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น บ้านสาวะถี ตำบลสาวะถี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

Arthur Andersen and The America Productivity and Quality Center. (1996). *The Knowledge Management Assessment Tool: External Benchmarking Version*.

Nicolayson, Anna Marie. (2012).*Empowering Small Farmer in India Through Organic Agriculture and Biodiversity Conservation*.(Doctor of Philosophy, University of Connecticut).

Translated Thai References

Chalard Chantarasombat. (2007).*Developing a Knowledge Management Model for Self-reliant Communities*.Thesis.Maharakham: Maharakham University.

Chapittaya Chimpare. (2013). *Statistics and trends in rice-growing areas in Thailand*. Retrieved from December 2, 2013, [http://www.thairice.org/doc_dv/seminar-29Oct13/3-powerpoint\(K.Chanpitaya\).pdf](http://www.thairice.org/doc_dv/seminar-29Oct13/3-powerpoint(K.Chanpitaya).pdf).

Chonkanda Nakthim. (2008).*The Roles of Leaders in Knowledge Management of the Famers' Organic Rice Farming: a Case Study of Natural Farming Group in Thamo Sub-district,PrasatDistrict,Surin Province*. (Master of Science (Community Development), Thammasat University).

Boondi Boonyakrit. et al. (2006).*Knowledge Management From Theory to Process*. 2nded. Bangkok: Jirawat Express.

Parichart Walaisatean. (2006).*Learning Process and Knowledge Management of community*.Bangkok: Learning and empowerment for healthy community project (LEHC).

Petchboon Fukkate. (2016).*The State of Food Security Creation of Organic Farmers in the Lower-northeastern of Thailand*. (Doctor of Philosophy (Develop-

- ment Strategy), UbonRatchathaniRajabhat University).
- Pornthida Wicheanpunya. (2004). *Knowledge Management: Foundation and Application*. Bangkok: Expernet Publishing.
- Rungrudee Rattanawilai. (2013). *A Comparison Analysis of Factors Leading to Success of Production and Marketing of Organic Crops Grown by Chachengsao Province Certified and Independent Farmers*. (Master of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University).
- Samarn Asawaphum. (2006). *Modern Educational Administration: Concept Theory and Process*. UbonRatchathani: UbonRatchathaniRajabhat University. Office of the National Economics and Social Development Board. (2012). *The Eleventh National Economic and Social Development Plan (2012-2-16)*. Bangkok: Office of the National Economics and Social Development Board. Retrieved from March 8, 2012, <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>.
- Suthiruk Srisulert. (2008). *The Development of Self-reliance of Rural Community in Thonnalub Sub-district, Baan Duk District, UdonThani Province*. (Master of Arts (Development Strategy), UdonThaniRajabhat University).
- Supawadee Chareonsattamaha. (2010). *The Development of a Knowledge Management Model for Local Vocational Organizations*. (Doctor of Philosophy (Human Resource Management), Ramkhamhaeng University).
- Supapun Pabu. (2011). *Operating of Successful on Sufficient Economic of Jasmine Organic Rice Group In Surin Province*. In Surin: Rajamangala University of Technology Esarn Surin Campus.
- Suthon Srinongbua. (2007). *Collaboration Learning for Cultural Management in Baan Sawathi, Sawathi Sub-district, MuangKhonKhaen District, KhonKhaen Province*. (Master of Arts (Independent study), Mahasarakham University).